

Školský vzdelávací program

ISCED 3A - gymnázium

Dejepis

I. P

III. T

Časová dotácia predmetu

Vzdelávací program z dejepisu pre I. P (prímu) a III. T (terciu) je spracovaný na základe štátneho vzdelávacieho programu s dotáciou 1 hodina týždenne, 33 hodín ročne.

Charakteristika predmetu

Dejepis spolu s humánnou zložkou zemepisu a občianskou náukou tvorí vzdelávaciu oblasť spoločenskovedných predmetov. Je v nej však samostatným predmetom a spolu s nimi v integratívnych vzťahoch predstavuje jeden z významných prostriedkov procesu humanizácie žiakov. Tí si v ňom postupne osvojujú kultúru spoločenskej komunikácie a demokratické spôsoby svojho konania na základe oboznamovania sa s historickým procesom ako jedným zo základných predpokladov komplexného poznávania sveta a ľudskej spoločnosti.

Hlavnou funkciou dejepisu je kultivovanie historického vedomia žiaka ako celistvej osobnosti a uchovanie kontinuity historickej pamäti v zmysle odovzdávania historickej skúsenosti či už z miestnej, regionálnej, celoslovenskej, európskej alebo svetovej perspektívy. Súčasťou jej odovzdávania je predovšetkým postupné poznávanie takých historických udalostí, dejov, javov a procesov v priestore a čase, ktoré zásadným spôsobom ovplyvnili vývoj slovenskej spoločnosti a premietli sa do obrazu našej prítomnosti. Pričom kladie dôraz na dejiny 19. a 20. storočia, v ktorých môžeme nájsť z väčšej časti korene súčasných spoločenských javov i problémov. Takto vedie žiakov k úcte k vlastnému národu, k rozvíjaniu vlastenectva ako súčasť kultivovania ich historického vedomia, v ktorom rezonuje i úcta k iným národom a etnikám, rovnako tak rešpektovanie kultúrnych a iných odlišností, ľudí, rôznych diverzifikovaných skupín a spoločenských skupín. Prispieva tak k rozvíjaniu hodnotovej škály demokratickej spoločnosti. Rovnako dôležitosť pripisuje aj demokratickým hodnotám európskej civilizácie.

Ciele

Za základnú cieľovú kategóriu výučby dejepisu považujeme tvorbu študijných predmetových kompetencií – spôsobilostí, schopností využívať kvalitu získaných znalostí v rôznych poznávacích i praktických situáciách, ktoré umožnia žiakom:

- poznávať históriu, ktorá nepredstavuje uzavretú minulosť (sumu faktov a letopočtov) so vždy konečnými a jednostrannými interpretáciami
- poznávať históriu, ktorá je výsledkom mnohostranného a protirečivého procesu
- poznávať históriu na základe kritickej analýzy primeraných multiperspektívnych (mnohostranných) školských historických prameňov, ktoré považujeme za základný prostriedok nadobúdania spôsobilosti rozumieť dejinám, preto aj za integrálnu súčasť didaktického systému výučby dejepisu i učebníc dejepisu
- rozvíjať komplex kompetencií – spôsobilostí, schopností klásť si v aktívnej činnosti kognitívne rôznorodé otázky, prostredníctvom ktorých žiaci riešia uvedené úlohy a problémy
- rozvíjať a kultivovať kultúrny dialóg a otvorenú diskusiu ako základný princíp fungovania histórie i školského dejepisu v demokratickej spoločnosti

- závažným predpokladom rozvíjania a uplatňovania uvedených cieľových kategórií je prekonávať transmisívnu výučbu dejepisu, ktorej podstatou je odovzdávanie poznatkov v hotovej podobe prevažne explikačnými (vysvetľujúcimi) metódami a prostredníctvom frontálnej výučby, a v širšej miere aplikovať prístupy, ktoré kladú dôraz na aktívne učenie, na proces hľadania, objavovania a konštruovania (vytvárania) poznatkov na základe vlastnej činnosti a skúsenosti v interakcii s učiteľom a spolužiakmi v kooperatívnom učení.

Kompetencie (spôsobilosti)

Žiaci sa naučia pochopiť a pracovať :

• s historickým časom – K1

- zaraďovať historické udalosti, javy, procesy a osobnosti chronologicky
- zaraďovať historické udalosti, javy, procesy a osobnosti synchronne
- rozpoznať postupne nerovnomernosť historického vývoja
- využívať medzníky ako prostriedok orientácie v minulosti

• s historickým priestorom – K2

- rozlišovať miestny, regionálny, národný, globálny historický priestor
- zaraďovať historické udalosti, javy, procesy a osobnosti priestorovo
- rozpoznať podmienenosť medzi historickým priestorom a spôsobom života a obživy človeka, spoločnosti

• s historickými faktami, udalosťami, javmi a procesmi a ich hodnotiacim posudzovaním – K3

- vymedziť jednotlivú historickú udalosť, jav, proces, osobnosť
- popísať jednotlivé historické udalosti, javy, procesy, osobnosti na základe určujúcich znakov
- rekonštruovať konanie a postoje ľudí v minulosti
- skúmať konanie ľudí v daných podmienkach a vysvetľovať ho
- určiť príčiny jednotlivých historických udalostí, javov, procesov
- vymedziť dôsledky jednotlivých historických udalostí, javov, procesov

- rozpoznať charakteristické znaky jednotlivých historických období

- rozpoznať základné faktory, ktoré ovplyvňovali historický vývoj

Žiaci získajú základné informácie ako:

• vyhľadávať relevantné informácie – K4

- z rôznych zdrojov – textov verbálnych, obrazových, grafických, i z textov kombinovaných
- z učebníc, cvičebníc, pracovných zošitov, slovníka cudzích slov, atlasov, novín, časopisov, webových stránok
- z populárnovedeckej literatúry a historickej beletrie

• využívať tieto informácie a verifikovať ich hodnoty – K5

- vo vyberaní informácií
- v organizovaní informácií
- v porovnávaní informácií
- v rozlišovaní informácií
- v zaraďovaní informácií
- v kritickom zhodnotení rôznych zdrojov informácií

• **štruktúrovať výsledky, výstupy a potvrdenia vybraného postupu – K6**

- v zoradení výsledkov rozpoznaní podstatného od nepodstatného
- integrovaní výsledkov do chronologického a historického rámca
- vyhodnocovaní správnosti postupu
- tvorbe súboru vlastných prác

Uvedený komplex študijných (predmetových) kompetencií (spôsobilostí) sa spresňuje, konkretizuje v učebných požiadavkách v jednotlivých tematických celkoch učebného obsahu v podobe systematizovaného výkonového štandardu.

Vzdelávací štandard

Vzdelávací štandard tvorí obsahový a výkonový štandard. „**Obsahový štandard**“ vymedzuje základné učivo (predovšetkým pojmy), ktorému by mal žiak rozumieť a mal by ho byť schopný vysvetliť. „**Výkonový štandard**“ uvádza konkretizáciu požiadaviek na vedomosti, zručnosti a aplikácie poznatkov, predovšetkým v spojitosti s bežným životom a postoje žiakov.

<i>I.P</i>

Prečo sa učíme dejepis(1)

Obsahový štandard : dejepis - história, hmotné a písomné pramene, kalendár, letopočet, dátum a, časová priamka

Výkonový štandard: Žiaci vedia vysvetliť pojmy a uviesť príklad, odlíšiť prírodný a historický čas, na časovej priamke označiť roky pred Kristom po Kristu alebo pred našim letopočtom a po našom letopočte. Zaradia letopočty do príslušného storočia,, vedia zakresliť časovú priamku. Poznajú jednotlivé druhy historických prameňov a lokalizujú miesta, kde ich v našom regióne môžeme nájsť.

Obrazy pravekého sveta (6)

Obsahový štandard: kamenná doba, zberač, lovec, roľník, remeselník, lovec medenej doby - Otzi (odev, nástroje, zbrane, prírodná múmia), bronzová doba

Výkonový štandard: Žiaci vedia odlíšiť doby, porovnať vývinové stupne predchodcu človeka, popísať spôsob obživy pravekých ľudí.

Obrazy starovekého sveta (16)

Obsahový štandard: riečne civilizácie , staroveké Grécko - mestský štát písmo Perikles, aténska demokracia, olympijské hry, Rímska republika - vec verejná, Markus Aurelius, Limes Romanus - Gerulata, Iža, carnuntum, roľník, remeselník, obchodník, škola , divy starovekého sveta - pyramídy

Výkonový štandard: Žiaci charakterizujú starovek a porovnávajú ho s pravekom. Vysvetlia zrod demokratického zriadenia v Grécku. Popíšu vznik, rozmach i pád Rímskej ríše. Vedia vymenovať divy starovekého sveta. Priblížia jednotlivé druhy ľudskej činnosti.

Svetové náboženstvá (2)

Obsahový štandard : kresťanstvo - biblia, islam - korán

Výkonový štandard: Žiaci vie vysvetliť vznik oboch náboženstiev a navzájom ich odlíšiť.

Obrazy stredovekého sveta (8)

Obsahový štandard : ranný stredovek , Byzantská ríša - Justinián, Franská ríša - Karol Veľký, Arabská ríša - kalifát, léno, vazal, poddaný, hrad mesto dedina kláštor, pisár univerzity

Výkonový štandard: Žiaci vedia vysvetliť vznik feudálneho zriadenia, popísať tri ríše ranného stredoveku. Podrobne popísať lénny systém. Odlíšiť život obyvateľov dediny, hradu, mesta. Analyzovať vznik miest v stredovekom svete. Priblížiť zrod univerzít, život v kláštorech ako centier vzdelanosti i kultúry stredovekého sveta.

Učebné zdroje

Učebnice:

Dejepis - stretnutie s minulosťou

Dejepis – od praveku k staroveku

Dejepis - od staroveku ku stredoveku

Dejepisná čítanka

Odborná literatúra:

Kronika ľudstva, encyklopédie

Materiálne učebné prostriedky:

dejepisné atlasy, odborné materiály z múzeí

Ďalšie zdroje:

denná a periodická tlač, odborné časopisy, internet

Učebné zdroje

Kronika ľudstva

IKT

III. T

Európa na ceste k moderným národom (9)

Obsahový štandard : encyklopédia, občan,, revolúcia, Napoleon, národný štát (Nemecko, Taliansko), priemyselná revolúcia, továreň, robotník , podnikateľ ,národné hnutia

Výkonový štandard: Žiak vie charakterizovať osvietenské hnutie, vysvetliť príčiny vzniku francúzskej buržoáznej revolúcie, posúdiť jej význam, porovnať vznik národných štátov, charakterizovať osobu Napoleona a jeho miesto v európskom kontexte, definovať pojmy priemyselná revolúcia a nacionalizmus, získané poznatky aplikovať v učebnej činnosti a pri preverke vedomostí.

Moderný slovenský národ (7)

Obsahový štandard : spisovný jazyk, politické programy, tri generácie vzdelancov (A.Bernolák, J.Kollár, Ľ.Štúr), revolučný rok 1848/49, SNR, dobrovoľnícke výpravy

Výkonový štandard: Žiak vie vysvetliť podstatu revolúcie v roku 1848/49, vznik SNH, popísať jednotlivé etapy a charakterizovať jej predstaviteľov, porozprávať o organizovaní dobrovoľníckych výprav, podrobne porovnať Memorandum so Žiadosťami slovenského národa, charakterizovať činnosť Matice slovenskej, získané poznatky aplikovať v učebnej činnosti a pri preverke vedomostí.

Rakúsko - Uhorsko (6)

Obsahový štandard: dualizmus, modernizácia, industrializácia, maďarizácia, slovenská otázka, vyst'ahovalectvo, mesto a vidiek

Výkonový štandard: Žiak vie vysvetliť podmienky vzniku Rakúsko - Uhorska, objasniť ciele maďarizácie a národnostného útlaku Slovákov, pomenovať príčiny vyst'ahovalectva Slovákov, posúdiť význam demokratizácie politického života, vysvetliť priebeh udalostí v Černovej, popísať zmeny v živote obyvateľov v meste a na vidieku, získané poznatky aplikovať v učebnej činnosti a pri preverke vedomostí.

Prvá svetová vojna (10)

Obsahový štandard: Dohoda, Trojspolok, front a zázemie, M.R.Štefánik, T.G.Masaryk, nástupnícke štáty, vznik ČSR

Výkonový štandard: Žiak vie posúdiť podmienky vzniku prvej svetovej vojny, zaradiť jednotlivé štáty do blokov, popísať priebeh bojov a charakterizovať vedenie vojny, posúdiť priebeh mierových rokovaní a zmeny na mape Európy, charakterizovať český a slovenský zahraničný odboj, porozprávať o živote M.R.Štefánika, vysvetliť podmienky vzniku ČSR, získané poznatky aplikovať v učebnej činnosti a pri preverke vedomostí.

Učebné zdroje

Učebnice:

Dejepis - Slovensko na prahu nového veku

Dejepis – Na prahu moderného sveta

Dejepis – Svet v novom storočí

Dejepis – Slovensko v novom storočí

Slovensko v 20.storočí

Dejepisná čítanka

Odborná literatúra:

Kronika ľudstva, encyklopédie

Materiálne učebné prostriedky:

dejepisné atlasy, odborné materiály z múzeí

Ďalšie zdroje:

denná a periodická tlač, odborné časopisy, internet

Rozširujúce učivo

Vzhľadom na časovú dotáciu školský vzdelávací program preberá štátny vzdelávací program a nemá rozširujúce učivo.

Prierezové témy/ medzipredmetové vzťahy

Dejepis patri do vzdelávacej oblasti Človek a spoločnosť spolu s geografiou a občianskou náukou, medzipredmetové vzťahy sa budú týkať hlavne týchto predmetov, ďalšie predmety, v ktorých vidíme prepojenosť sú aj estetická výchova a literatúra. Medzipredmetové vzťahy budeme rozvíjať aj prostredníctvom IKT, ktoré sú aplikovateľné v rámci predmetu – e-maily, využívanie programu Word pri tvorbe textov, prezentácie – PowerPoint, vyhľadávanie informácií v elektronických médiách, internet a pod. a tiež organizovaním exkurzií a rôznych súťaží.

Metódy a formy práce – stratégie vyučovania

Voľba vyučovacích metód, foriem, techník bude v kompetencii učiteľa, hlavným kritériom nášho výberu bude miera efektivity plnenia vyučovacieho cieľa, pričom budeme vhodne využívať alternatívne, aktivizujúce a progresívne formy a metódy vyučovania (skupinová práca, formy sebahodnotenia, využívanie IKT). Vybrané metódy a formy budú veku primerané a budú podporovať motiváciu, záujem a tvorivé činnosti žiakov.

Hodnotenie predmetu – Zásad hodnotenia a klasifikácie na školský rok 2010/2011 podľa vyhlášky MŠ č. 231 z roku 2009.

Odporúčania pre vyučovanie/Zásady a odporúčania

Dejepisné vyučovanie na základnej škole vychádza z tendencie umožniť žiakom získať kompetencie, ktoré im vytvoria podmienky na aktívny prístup k pátraniu a skúmaniu minulosti. Získané spôsobilosti umožnia žiakom vyhľadávať a pátrať, pýtať sa

na jednotlivé historické javy a procesy a tým spôsobom neprístupovať k histórii len ako k uzavretej minulosti. Úlohou učiteľa dejepisu je prekonávať transmisívnu výučbu dejepisu, ktorej podstatou je odovzdávanie poznatkov prevažne vysvetľujúcimi metódami. Zámerom učiteľa bude aplikovať postupy a metódy, ktoré kladú dôraz na aktívny prístup žiakov v procese hľadania, objavovania a vytvárania poznatkov z uplynulých období. Je to proces v ktorom sa má uplatniť žiakova vlastná činnosť, ktorá môže byť individuálna alebo kolektívna (kooperatívna) a ktorá v súlade so skúsenosťami a pod vedením učiteľa žiakom umožní získanie nových poznatkov ale zároveň aj radosť z procesu poznávania. Má vytvárať možnosti na prácu v malých vzájomne prepojených skupinách ako aj priestor na diskusiu v rámci celej triedy. Úlohou učiteľa aj žiaka bude zabezpečovať historický materiál a prinášať ho na hodinu dejepisu, umožňovať žiakom prístup k rôznym dôkazovým materiálom a informovať žiakov o tom, kde priliehavý historický materiál je možné nájsť.

Okrem učebníc významným prostriedkom na realizáciu vyučovania dejepisu je súbor primeraných školských historických prameňov, historické mapy ako aj iné názorné učebné prostriedky (vystrihnuté články z novin a časopisov, karikatúry, grafy a pod). Moderné vyučovanie dejepisu budeme zabezpečovať používaním počítača a internetu. Z internetu žiaci môžu získať rôzne informácie s dejepisnou problematikou. V tomto procese úlohou učiteľa je byť príjemným radcom a usmerňovateľom.

Za zmysluplné a efektívne vyučovanie dejepisu považujeme také vyučovanie, ktoré zabezpečí:

- chronologické preberanie učiva,
- synchrónne vyučovanie svetových a národných dejín,
- adekvátny dôraz na národné dejiny,
- návštevu múzeí, galérií a realizáciu primeraných exkurzií,
- vyučovanie regionálnych dejín.

Vo vyučovaní dejepisu budeme využívať medzipredmetové vzťahy s predmetmi geografia, náuka o spoločnosti, estetická výchova, slovenský jazyk a využívať aj prierezové témy.

Umožníme žiakom okrem individuálnej používať aj skupinovú prácu, zvlášť pri tvorbe a realizácii projektov.

Vzdelávací program z dejepisu je dopracovaný na základe Štátneho vzdelávacieho programu na počet hodín 33.

Tematický výchovno-vzdelávací plán

Cieľ	Téma	Počet hodín	Kompetencie	Vzdelávací štandard	
				Obsahový štandard/obsah	Výkonový štandard
<p>Naučiť žiakov poznať cieľ dejepisného vyučovania, pramene historického bádania i orientovať sa v historickom čase</p> <hr/> <p>Naučiť žiakov charakterizovať pravek, vývin človeka Charakterizovať medenú a bronzovú dobu.</p>	<p><i>Prečo sa učíme dejepis</i></p> <hr/> <p><i>Obrazy pravekého človeka</i></p>	<p>1 SEP</p> <hr/> <p>6 SEP OKT</p>	<p>K1, K2, K4, K5</p> <hr/> <p>K1, K2, K4, K5</p>	<p>dejepis – história hmotné a písomné pramene kalendár, letopočet, dátum, časová priamka</p>	<p>Žiak vie: – vysvetliť pojmy a uviesť príklad, - identifikovať rozdiel medzi prírodným a historickým časom, – rozpoznať pojmy pred Kr. a po Kristovi/pred našim letopočtom a po našom letopočte.</p>
				<p>kamenná doba zberač, lovec roľník remeselník lovec medenej doby – Otzi (odev, nástroje, zbrane, prírodná múmia) bronzová doba</p>	<p>Žiak vie: - odlíšiť doby, - porovnať vývinové stupne predchodcu človeka, -popísať spôsob obživy pravekých ľudí, - získané poznatky aplikovať v učebnej činnosti a pri previerke vedomostí.</p>
<p>Naučiť žiakov odlišovať starovek od praveku a priblížiť staroveký svet.</p>	<p>Obrazy starovekého sveta</p>	<p>16 NOV DEC JAN MAR</p>	<p>K2, K3, K5</p>	<p>riečne civilizácie staroveké Grécko – mestský štát, písmo, Perikles, aténska demokracia, olympijské hry Rímska republika – vec verejná, Markus Aurelius Limes Romanus – Gerulata, Iža</p>	<p>Žiak vie: - charakterizovať starovek, - vysvetliť zrod demokratického zriadenia v Grécku, - popísať vznik,</p>

<p>Oboznámiť žiakov so zrodom kresťanstva i islamu.</p>	<p>Svetové náboženstvá</p>	<p>2 APR</p>	<p>K2, K3, K5</p>	<p>Carnuntum</p> <p>roľník remeselník obchodník škola divy starovekého sveta - pyramídy</p> <p>kresťanstvo - biblia islam - korán</p>	<p>rozmach i pád starovekého Ríma, - priblížiť jednotlivé druhy ľudskej činnosti, - vymenovať divy starovekého sveta, vysvetliť vznik a odlišiť kresťanstvo od islamu, - získané poznatky aplikovať v učebnej činnosti a pri previerke vedomostí.</p>
<p>Naučiť žiakov poznávať typické črty stredoveku. Vyzdvihnúť vznik škôl i univerzít.</p> <p>Zovšeobecniť poznatky a uviesť do historických súvislostí.</p>	<p>Obrazy stredovekého sveta</p>	<p>8 MÁJ JÚN</p>	<p>K1, K3, K4, K5,</p>	<p>ranný stredovek Byzantská ríša - Justinián Franská ríša – Karol Veľký Arabská ríša – kalifát</p> <p>léno vazal poddaný</p> <p>hrad mesto dedina</p> <p>kláštor pisár univerzity</p>	<p>Žiak vie: - vysvetliť vznik feudálneho zriadenia, - popísať tri ríše ranného stredoveku, - vysvetliť lénny systém, - odlišiť obyvateľov dediny, hradu, mesta, - popísať vznik miest, - priblížiť zrod univerzít, život v kláštoroch ako centier vzdelanosti i kultúry stredovekého sveta, - získané poznatky aplikovať v učebnej činnosti a pri previerke vedomostí.</p>